

III. RASPRAVA

izv. prof. dr. sc. Ružica Šimić Banović:

Pitanje svima, nadam se da neće biti retoričko: Kako iz pozicije akademske zajednice učinkovito/-ije utjecati na reformske procese?

Ukratko, puno je kvalitetnih analiza i rasprava, izostaje vidljiviji utjecaj na javne politike.

izv. prof. dr. sc. Valentina Vučković:

Kada se govori o reformama koje se konstantno odgađaju, riječ je o područjima gdje su najizraženije koruptivne i klijentelističke prakse. Stoga je, s aspekta političara kojima je cilj ostati na vlasti a koji te reforme trebaju i provoditi, racionalno odgađanje takvih reformi. Ali ubrzat ću prema zaključku. Možemo izdvojiti da su dva modela dostupna u literaturi koja se bavi političkom ekonomijom reformi primjenjiva za Hrvatsku. Prvi je „rat iscrpljivanja“ Alesine i Drazena, u okviru kojeg politički sukob oko distribucije troškova reformi dovodi do racionalnog odgađanja njihova provođenja i jedna od grupa popustit će samo onda kada spozna da je trošak daljnjeg odgađanja reforme veći od troška njezina provođenja. Dakle, dok je odgađanje štetno za društvo u cjelini, ono je individualno racionalno za svaku od grupa (primjer su reforme koje dovode do promjene različitih prava). Drugi model jest model sklonosti *statusu quo* Fernandez i Rodrika, u okviru kojeg sklonost prema *statusu quo* (a time i otpor prema reformama koje bi povećale efikasnost) postoji uvijek kad neki od pojedinačnih gubitnika i dobitnika potencijalne reforme ne mogu biti prethodno identificirani. Oni koji imaju koristi od *statusa quo* češće su politički „jači“ i bolje organizirani. Što je veća individualna nesigurnost, to će biti manja agregatna podrška za reforme. Ako neki od potencijalnih gubitnika ne mogu biti identificirani, tada bi čak i potencijalni dobitnici reforme glasali protiv nje kako bi osigurali *status quo*. U Hrvatskoj postoji kombinacija formalizacije klijentelističkih i nepotističkih dogovora te implicitnog prihvaćanja takvih aktivnosti, jer se u Republici Hrvatskoj takve prakse u odnosu na Europsku uniju u velikoj mjeri toleriraju. Zarobljenost države na više razina uz kontinuirano odgađanje sustavnih reformi rezultira spiralom otpora reformama. Dakle, kako su i kolege u prethodnim predavanjima naglasili, nužno je koristiti se podacima za *policy* preporuke, odnosno nužno je transparentno prikazivati kratkoročne i dugoročne troškove i koristi određenih reformi na temelju kvalitetnih *ex ante* znanstvenih istraživanja.

izv. prof. dr. sc. Zoran Burić:

1. U svojem izlaganju o reformi sustava socijalne skrbi naveli ste niz podataka iz kojih proizlazi da je postojalo jednoglasno stručno protivljenje reformi. Kojim su argumentima Vlada i resorno ministarstvo obrazložili nužnost ili barem oportunističnost predložene i konačno provedene reforme?

2. U svojem ste se izlaganju u odnosu na reformu građanskog pravosuđa koristili nizom statističkih podataka pomoću kojih ste neke aspekte našega pravosuđa usporedili s pravosuđem drugih europskih zemalja. Koje je Vaše stajalište u odnosu na upotrebljivost takvih statističkih podataka s obzirom na velike razlike koje postoje između pravosuđa zemalja koje se uspoređuju?

izv. prof. dr. sc. Jasmina Džinić:

Čini se da je povod za reorganizaciju bio tragičan slučaj koji se dogodio nekoliko mjeseci prije donošenja Akcijskog plana unaprjeđenja sustava socijalne skrbi u rujnu 2021., a koji je odjeknuo u svim medijima. Reakcija je predstavljala „gašenje požara“ u smislu centralizacije i hijerarhizacije, odnosno smanjenja autonomije koju su imali nekadašnji centri za socijalnu skrb. Kao službeni ciljevi reorganizacije u Akcijskom planu, Prijedlogu zakona o socijalnoj skrbi i Konačnom prijedlogu zakona o socijalnoj skrbi navedeni su „jačanje i unaprjeđenje stručnog rada, ujednačavanje stručnog postupanja, osiguranje stručnog nadzora te obavljanje stručno analitičkih, administrativnih, pravnih ekonomskih i drugih poslova u jedinstvenoj stručnoj službi“.

doc. dr. sc. Marko Bratković:

Da, dobro ste primijetili. Sa statistikom treba biti vrlo oprezan, a posebno kad se uspoređujemo s drugima. Što je isto? Što slično? A što nema veze jedno s drugim? Treba uložiti trud i istražiti pozadinske podatke kakve sva ozbiljna statistička istraživanja imaju. Kao što sam istaknuo u izlaganju, *disposition time* posve je pogrešno poistovjećivati sa stvarnim trajanjem postupaka. To treba jasno dati do znanja i u izvješćima. U protivnom se mogu donositi krivi zaključci. Isto tako važno je znati što je ubrojeno u ukupni broj predmeta u pojedinim državama, tko je ubrojen među suce i sl. Ono što je nama samorazumljivo u nekim je drugim zemljama nezamislivo.

Smatram da statistika ima posebnu vrijednost za praćenje trendova. Što se tiče njihove korisnosti za pripremu reformi, moraju se najprije detektirati podatci koji su relevantni za određenu reformu i kako ih se može obraditi. To je posao koji zahtijeva stručnjake u provođenju kvantitativnih istraživanja u društvenim znano-

stima. Čini mi se da se mi rudnikom podataka koje imamo u eSpisu ne koristimo za unaprjeđenje pravosuđa jer pravosuđem kao sustavom ne upravljamo. Nama su promjene uglavnom nametnute iz Europe, pa ih onda provedemo da odradimo domaću zadaću, a najčešće ne uzmemo dovoljno vremena i ne iskoristimo sve resurse za sustavne, koordinirane promjene, na korist građana. Ne može se ozbiljna reforma bazirati samo na izmjenama jednog propisa. S promjenom u jednom propisu treba uskladiti i neke druge propise, vođenje statistike, kriterije za procjenu rada sudova, educirati one kojih se promjena propisa tiče i sl.

izv. prof. dr. sc. Jasmina Džinić:

Ponekad nositelji političke vlasti nemaju sluha za prijedloge koji dolaze iz akademske zajednice ako oni ne podržavaju ciljeve koji se u nekom trenutku nastoje postići. To je pokazalo i naše istraživanje. Iako postoji niz različitih instituta putem kojih se nastoji osigurati široka participacija različitih dionika (npr. savjetovanje sa zainteresiranom javnošću), oni se mogu upotrebljavati samo kako bi se zadovoljila forma. Tako je i radna skupina za izradu Nacrta prijedloga zakona o socijalnoj skrbi imala 37 članova, predstavnika različitih dionika u sustavu. Međutim upitan je doprinos svakog člana izradi nacrta prijedloga zakona ili drugih akata i dokumenata i uzimanje njihovih komentara u obzir. Dakle prije svega je potrebna volja da se poslušaju prijedlozi koji dolaze od različitih dionika, pa tako i iz akademske zajednice.

